ТАМДЫ ТАРИХЫНАН

Ходжаахметова Жұлдызай Майдановна
Навоий вилояти Конимех тумани
ХТБ-га қарашли14-мактаб
Бошланғич синф фани уқитувчиси

1925 жылыМыңбұлақтабіріншітерриториялық-революциялық комитет ұйымдастырылған. Ревком «Мыңбұлақ», «Тамды» және «Қарақалпақ» болыстарынқамтыған.
1926 жылыТамдыбұлақта 180 орындықмектеп-интернат ашылған. 1927 жылыМыңбұлақта 60 орындықмектеп-интернат ашылған. 1927 жылыТамдыбұлақтабірінші медпункт жұмысбастаған. 1928 жылы 12 сәуірде «Қазақ АССР-нiңқұрамындаТамдыауданынқұрутуралы» қаулықабылданған.
ТамдыауданыныңорталығыретіндеәуеліМыңбұлақауылытаңдалған. Алайдаарағаекі ай салып, ауданорталығыболып, Тамдыбұлақауылыбекітілген.
1928 жылы 15 қарашада бірінші партия конференциясыөткізіліп, аудандық партия комитетініңбіріншіхатшысыболыпҮсенТүменовсайланған.

1928жыл3 январьдаТамды, Мыңбұлақ, ҚарақалпақболыстарыныңнегізіндеТамдыауданынұйымдастырутуралықаулықабылданды.
15 ноябрьдеаудандық 1 партия конференциясыөткерілді. 29 ноябрьдеауылдықСоветтерде өткенсайлаулардыңқорытындысышығарылды. 1928 жылыаудандықішкіістербөліміашылып, оныңбіріншібасшысыболып Базар Жүсіповтағайындалған.

1930жылыМайдабек, Қодарқұл, Жабы, Аймахандегенбайларконфискаланды. 1932 жылыаудандабіріншіболып «Тамды» совхозы, ізін ала Андреев(«Жаңашаруа») колхозы ұйымдастырылған.
1932 жылы «Тамды» совхозындааудандағытұңғышбалабақшаашылып, 29 бала .. 1932жылы Алғашқы 20 койкалықауруханаұйымдастырылды. Тамды совхоз (қазіргі «Тамды» заводы) ұйымдастырылды. «Тамды» совхозындаалғашқыбалаларбақшасыашылды. Академик А.Ферсманбасшылығындағығылыми экспедиция ауданымыззғакеліп, ауданымыздыңкенбайлықтарынзерттеді. Олбұлсапарытуралы «Меніңсаяхаттарым» дегенкітапжазды.
1935жылы Ауданорталығында машина-трактор станциясы (МТС) ұйымдасып, онда үш автомашина, 4 трактор болды. «Тамды» совхозында «Шопандарүйі» дегенатпен (қазіргі «Социалистікшаруашылық» газеті) алғашқы газет шығарылабастады.

Атадан қалған асыл сөздер
Туған жерім,туған елімТамдым менің,
Балалықпен ойын сауық қуған жерім.
Алланың бұйрығымен сәби болып,
Тамды-бұлақ кіндік қаным тамған жерім.
Әркімнің ыстық болар туған жері,
Бәрі туыс,бөтені жоқ туған елі.
Қарттары ақылшы боп,жол көрсетер,
Ағалар қамқоршымыз,қорған еді.
Қорған тауым тарихтан сыр шертеді,
Ақтауым аңыз болып тербеледі.
Қызылқұмым алқапты алып жатқан,
Әрбір тасы сап-сары алтын еді.
Сағыныш бар, қуаныш бар жүрегімде,
Өйткеніжүріпкелемтуғанжерге.
Өнімбеәлдетүсімбе сене алмаймын,
Қонақболыпкелемінтуғанелге.
Аптабыбетімдікепсипалайды,
Жүрегім ала сұрыпбұрқылдайды.
Не болдымынасезімқайданкелді,
Жанардағыжасымдатыйылмайды.
Аптабы мен ыстығынсағыныппын,
Өйткені мен бауырымТамдылықпын,
Жүріпкелем осы ойменкөшекезіп,
Ізіқалғансолбаяғыбалалықтың.
Кенеттенкөзімтүстікөктөбеме,
Жүрекшықтыдүрсілдептастөбеге.
Үйлердежоқ,елдежоқ бос қалыпты,
О құдайым не болғанкөктөбеге?
Жүріпкелемеңірепжылапкелем,
Каналымабаяғытаяпкелем,
Аландаймынжан-жаққаалақтаймын,
Туғанүйімтұрғанжердіiздепкелем.
Көзалдымдақұлағанқабырғалар,
Үйіндібопжиналғантас пен құмдар.
Мынауменіңүйімбетуыпөскен?
Жанардан су бопақтытамшыжастар.
Мынауменіңкөшембеойнап-күлген,
Балалық пен каптеркуып,кезіпжүрген,
Мынауменіңканалым,Қорғантауым,

Допқуып,достармененшанатепкен.
Мынаменіңсовхозым,орта-құдық,
Жігітболып,салғызғанқызғақұрық.
Бос жатырүйлердіңжұртығана,
Жолжатырәржеріндетесік-шұрық.
Осылайшатуғанжергебарыпкелдім,
Жағдайынөзкөзіммен көріпкелдім.
Ата-бабам басынazияратетіп,
Қаншығарып,садағамдыберіпкелдім.
Дегенменде,жүрегімсыздапкелді,
Хәлінкөріптуғанжердіңмұздапкелді.
Кешіршікешіреалсаңкешірмені,
Тастапкеткенкиелітуғанжерді.
Кінәлаймын,кімгекінәтағаламын.
Кімдіайыптап,кімгекүйежағааламын?
Бәріне де кінәліөзімғана,
Өзімдітасжүрекдепбағалаймын.

ТАМДЫДАҒЫ ҮЙІМ!

Туғанжерімқадірінеқалайжетемін.
Мәңгісенісағынуменөтемін.
Ата-анабауырларымдостарым
Солкүндердіңойламаппынеңқымбаткүнекенін.
Қарашаүйде бала-шағатопырлапҮшпұтошақжаққанотышатырлап,
Жоғарыдабақанеткемайысып,Қарақазанқайнаптұрарсақырлап.
Сары самаурынөміріоттантүспегенБосағада айран тұрармеспененҚайрананамдемалудыбілмейтін.
Тапа нан да тезекке сап піскен ед.ұртезетінағаштегешанамнынҰмытпайтынсолкезде мен
баламын.Ыстықнандымайменсалыптегешке.Қойғанкездеортағаәкептегешті.Жеңдітүрі птүскендейбірегіске.
Тамам бала сен же мен же демеспеҚайрананамезіпбергеннаниен май Дәмікетпесөлсеңдағытаңдайдан
Талаймайменжесектағытоқашты,
Дәланамныңбергеніндейболмайды.

Құрттыанамөзқолыменезеді.
Құрттанжасапішкізедікөжені,
Қазіргініңбаласынапісірсең,
Ат-тонын ала қашабезеді.

Ауылымныңәйелдерібіледі,
Қыздырмаситамақтарданкиелі
Қуатберіп, көбейтетінқаныңды
Қарткісімен, әйелдергедәріеді